

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

21. september 2016*

Raudteetransport — Määrus (EÜ) nr 1371/2007 — Reisijate õigused ja kohustused —
Sõidudokumendi puudumine — Rikkumise kõrvaldamata jätmise ettenähtud tähtaja jooksul —
Kuritegu

Kohtuasjas C-261/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Vrederegerecht te Ieper' (Ieper' rahukohtunik, Belgia) 21. mai 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. juunil 2015, menetluses

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV

versus

Gregory Demey,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president F. Biltgen, kohtunikud A. Borg Barthet (ettekandja) ja E. Levits,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV, esindaja: *advocaat* J.-P. Kesteloot,

— G. Demey, esindaja: *advocaat* K. Bentein,

— Prantsuse valitsus, esindajad: D. Colas, F.-X. Bréchet ja M.-L. Kitamura,

— Euroopa Komisjon, esindajad: F. Wilman, J. Hottiaux ja N. Yerrell,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1371/2007 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta (ELT 2007, L 315, lk 14) I lisas toodud 9. mai 1980. aasta rahvusvahelise raudteevadude konventsiooni (COTIF), mida on muudetud 3. juuni 1999. aasta muutmisprotokolliga, liite A (edaspidi „liide A“) artikli 6 lõike 2 viimast lauset.
- 2 Taotlus on esitatud Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV (Belgia riiklik raudtee-ettevõtja (SNCB)) ja Grégory Demey vahelises kohtuvaidluses kindlasummalise hüvitise üle, mida G. Demey'lt nõuti seoses kuritegedega, mille ta pani toime rongiga ilma sõidudokumendita sõites ja seaduses ette nähtud tähtajal selle eest tasumata jättes.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse nr 1371/2007 artikkel 4 „Veoleping“ sätestab:
„Kui käesoleva peatüki sätetest ei tulene teisiti, reguleeritakse veolepingu sõlmimist ja täitmist, teabe andmist ja piletite väljastamist I lisa II ja III jaotise sätetega.“
- 4 Nimetatud määruse I lisa „Väljavõtte reisijate ja pagasi rahvusvahelise raudteeveo lepingu ühtsetest eeskirjadest (CIV)“ moodustab liide A. Selle I lisas asuva liite II jaotis „Reisijaveolepingu sõlmimine ja täitmine“ koosneb liite artiklitest 6–11.
- 5 Liite A artikkel 6 „Veoleping“ näeb ette:
„1. Reisijaveolepingu alusel kohustub vedaja toimetama sihtkohta reisija, vajaduse korral ka pagasi ja sõidukid ning sihtkohas pagasi ja sõidukid reisijale väljastama.
2. Reisijaveoleping peab olema fikseeritud ühes või mitmes sõidudokumendis, mis tuleb reisijale väljastada. Jättes kehtima artikli 9 sätted, ei puuduta sõidudokumendi puudumine, selle vigastus ega kaotamine lepingu olemasolu ega kehtivust, leping allub endiselt käesolevatele ühtsetele eeskirjadele.
3. Sõidudokument on tõendiks reisijaveolepingu sõlmimise ja selle sisu kohta, kuni pole tõestatud vastupidist.“
- 6 Liite A artikkel 7 puudutab sõidudokumenti.
- 7 Liite A artikli 8 „Sõidutasu maksmine ja tagastamine“ lõige 1 näeb ette, et kui reisija ja vedaja vahel ei ole teisiti kokku lepitud, tuleb sõidutasu ette ära maksta.
- 8 Liite A artikkel 9 „Sõiduõigus. Vedamisest keeldumine“ sätestab:
„1. Reisijal peab olema sõitu alustades kehtiv sõidudokument, mille ta on kohustatud sõidudokumentide kontrollimisel esitama. Üldised veotingimused võivad ette näha,
a) et reisija, kes ei esita kehtivat sõidudokumenti, peab lisaks sõidutasule maksma lisamaksu;
b) et võib keelduda sellise reisija edasisest vedamisest, kes otsekohe ei maksa ära sõidutasu või lisamaksu;

c) kas ja millistel tingimustel tuleb lisamaksu summa tagastada.

2. Üldised veotingimused võivad ette näha võimaluse keelduda selliste reisijate vedamisest või nende vedamise jätkamisest, kes

a) ohustavad sõidu turvalisust ja korda või kaasreisijate turvalisust,

b) häirivad talumatul moel kaasreisijaid,

ning et sellistel reisijatel ei ole õigust sõidutasu ja pagasiveotasu tagastamisele.“

- 9 Liite A artiklid 10 ja 11 puudutavad vastavalt ametlike formaalsuste täitmist ning rongi käigust ärajäämist ja hilinemist. Määruse nr 1371/2007 I lisas asuva liite A III jaotis reguleerib käsipakkide, loomade, pagasi ja sõidukite vedu.

Belgia õigus

- 10 20. detsembri 2007. aasta kuningliku dekreeidi, mis käsitleb seoses raudteega kehtestatavoid politseimäärusi (Koninklijk besluit van 20 december 2007 houdende reglement van de politie op de spoorwegen, *Belgisch Staatsblad*, 15.7.2008, lk 36973), artikli 15 lõike 1 esimene lõik näeb ette:

„Raudteesõidukitele ja perroomidele pääsevad ainult reisijad, kellel on kooskõlas asjaomase raudtee-ettevõtja üldiste veotingimustega kehtiv sõidudokument, või kes omandavad selle vastavalt üldistele veotingimustele.“

- 11 Kuningliku dekreeidi artikli 18 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva dekreeidi sätete rikkumine on 12. aprilli 1835. aasta seaduse, mis käsitleb seoses raudteega kehtestatavoid tollimakse ja politseimäärusi, artikli 3 alusel karistatav isegi siis, kui see on toime pandud ettevaatamatusest.“

- 12 12. aprilli 1835. aasta seaduse, mis käsitleb seoses raudteega kehtestatavoid teemakse ja politseimäärusi (Wet van 12 april 1835 betreffende het tolgeld en de reglementen van de spoorwegpolitie) (avaldatud 17. aprillil 1835), artikkel 3 sätestab, et valitsus võib karistused kindlaks määrata kooskõlas 6. märtsi 1818. aasta seadusega, mis käsitleb halduse üldaktide rikkumise eest määratavoid väärteokaristusi ja karistusi, mis võidakse ette näha provintsi või kohalike omavalitsusüksuste määrustega (Wet van 6 maart 1818 betreffende de straffen uit te spreken tegen de overtreders van algemene verordeningen of te stellen bij provinciale of plaatselijke reglementen) (avaldatud 6. märtsil 1818).

- 13 6. märtsi 1818. aasta seaduse artikli 1 lõige 1 näeb ette, et „kuninglike dekreetide rikkumise eest, mille eest ei ole seadustega ette nähtud või ei saa ette näha erikaristusi, karistatakse 8–14-päevase vangistusega ja 26–200 frangi suuruse rahatrahviga või ainult ühe karistusega nendest“.

- 14 6. aprilli 2010. aasta seaduse turukorralduse ja tarbijakaitse kohta (Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming) (*Belgisch Staatsblad*, 12.4.2010, lk 20803) (edaspidi „turukorralduse seadus“) artikkel 74 näeb ette:

„Ettevõtja ja tarbija vahelistes lepingutes on igal juhul ebaõiglased sellised sätted ja tingimused või sätete ja tingimuste kombinatsioonid, mille eesmärk on

[...]

17) määrata kindlaks hüvitise suurus, mille peab maksma tarbija, kes ei täida oma kohustusi, ilma et kohustused täitmata jätnud ettevõtjale oleks pandud võrdväärne hüvitise maksmise kohustus;

[...]

24) määrata tarbija poolt kohustuste täitmata jätmise või täitmisega viivitamise juhuks kindlaks kahjuhüvitiste summad, mis on võrreldes ettevõtjale tekkida võiva kahjuga selgelt ebaproportsionaalsed;

[...]“.

15 Turukorralduse seaduse artikli 75 lõige 1 näeb ette:

„Iga ebaõiglane tingimus on tühine.

Leping on pooltele endiselt siduv, kui see saab ilma ebaõiglaste tingimusteta kehtima jääda.

Tarbija ei saa loobuda õigustest, mis on talle käesoleva jaotise alusel antud.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 16 Belgias 2013. aasta septembris ja oktoobris rongides läbi viidud kontrollide käigus tuvastati neli korda, et G. Demey sõitis ilma sõidudokumendita. Piletikontrolör palus G. Demey'l oma olukord 14 päeva jooksul seadustada, makstes 11,20 euro suuruse sõidutasu, millele lisandub 8 eurot, st kokku 19,20 eurot ühe sõidu eest. G. Demey oma olukorda talle antud tähtaja jooksul ei seadustanud ega vaidlustanud ka SNCB saadetud märgukirju.
- 17 Seepeale esitas SNCB Vrederegerecht te Ieper' (Ieper' rahukohtunik, Belgia) kaudu G. Demey'le nõude täiendava 800 euro suuruse kindlasummalise hüvitise tasumiseks, mis moodustab 200 eurot iga ilma sõidudokumendita sõidu eest, asendades selle summaga esialgu ühe sõidu kohta ette nähtud 8 euro suuruse menetlustasu.
- 18 SNCB väidab, et 200 euro suurune kindlasummaline hüvitis on G. Demey poolt toime pandud kuritegude korral põhjendatud. SNCB sõnul puudub käesoleval juhul reisijaveolepingu olemasoluks vajalik konsensus, kuna G. Demey toimis rongis tahtlikult ilma sõidudokumendita sõites õigusvastaselt. Seetõttu leiab SNCB, et G. Demey ei või saada õiguskaitset, mille turukorralduse seaduse artiklid 74 ja 75 annavad talle kui tarbijale.
- 19 G. Demey väidab, et nimetatud seaduse artikli 74 punktides 17 ja 24 antud õiguskaitse laieneb ka temale, kuna määruse nr 1371/2007 I lisa liite A artikli 6 lõike 2 viimase lause kohaselt ei mõjuta sõidudokumendi puudumine lepingu olemasolu ega kehtivust.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tõdeb, et G. Demey argumentatsioon on tema ja SNCB vahelise lepingulise suhte olemasolu seisukohast põhjendatud. Samas leiab ta, et SNCB väitest nähtub, et G. Demey on toime pannud süüteo. Seetõttu tekib sellel kohtul küsimus, kas käesoleval juhul on G. Demey ja veoettevõtja vahel kõnealuse artikli 6 lõike 2 viimase lause alusel sõlmitud veoleping ja kas ta võib sellest tulenevalt kohaldada turukorralduse seaduse sätteid, mis põhinevad selle lepingu olemasolul.

- 21 Neil asjaoludel otsustas Vrederegrecht te Ieper (Ieper' rahukohtunik) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

Kas [määruse] nr 1371/2007 [...] I lisa [liite A] artikli 6 lõike 2 [viimase lausega] on vastuolus [käesoleva kohtuotsuse punktides 10–13 esitatud] Belgia karistusõiguse sätted, mille kohaselt paneb sõidudokumendita rongireisija – kes ei seadusta seda olukorda õigusaktis ette nähtud tähtaja jooksul – toime kuriteo, mis välistab igasuguse lepingulise suhte raudtee-ettevõtja ja rongireisija vahel, mistõttu rongireisija ei saa selle tagajärjel tugineda ka [...] õiguskaitset käsitlevatele liidu ja Belgia siseriiklikele asjaomastele sätetele, mis põhinevad (üksnes) nimetatud lepingulisel suhtel selle tarbijaga?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 22 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1371/2007 I lisa liite A artikli 6 lõike 2 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis näevad ette, et isikul, kes sõidab reisirongiga ilma sõidudokumendita ega seadusta oma olukorda nendes sätetes ette nähtud tähtaja jooksul, ei ole raudtee-ettevõtjaga lepingulist suhet.
- 23 Põhikohtuasja poolte seisukohad lahknevad küsimuses, kas selle sätte alusel sõlmitakse veoleping hetkest, mil isik rongiga sõitu alustab, sõltumata sellest, kas tal selleks sõidudokument on või ei. Seega tuleb kindlaks teha, kas määruse nr 1371/2007 I lisa asuva liite A artikli 6 lõige 2 reguleerib veolepingu sõlmimist.
- 24 Tuleb märkida, et määruse nr 1371/2007 artikkel 4 „Veoleping“ näeb ette, et veolepingu sõlmimist reguleeritakse määruse I lisa asuva liite A II ja III jaotise sätetega. Need sätted ei reguleeri selle lepingu sõlmimise tingimusi siiski üksikasjalikult.
- 25 Määruse nr 1371/2007 I lisa asuva liite A artikli 6 lõike 2 kohaselt „peab [r]eisijaveoleping [...] olema fikseeritud ühes või mitmes sõidudokumendis, mis tuleb reisijale väljastada. Jättes kehtima artikli 9 sätted, ei puuduta sõidudokumendi puudumine, selle vigastus ega kaotsimine lepingu olemasolu ega kehtivust, leping allub endiselt käesolevatele ühtsetele eeskirjadele“.
- 26 Sellest sättest tuleneb, et varem sõlmitud veolepingu olemasolu eeldatakse ning see säte puudutab vaid tõendit sellise lepingu olemasolust, mis peab olema fikseeritud ühes või mitmes sõidudokumendis. Nimetatud sätte lause viitab olukorrale, kus rongireisija ei saa sõidudokumendi esitada või kus sõidudokument ei vasta nõuetele, ning näeb neil juhtudel ette, et see ei mõjuta veolepingu kehtivust, kuid samas ei täpsusta see säte, milliste normide alusel leping tuleb sõlmida.
- 27 Eelkõige saab selles teises lauses viidatud sõidudokumendi puudumist tõlgendada ainult nii, et see tähendab, et veoleping oli eelnevalt sõlmitud ja et reisijal ei ole võimalik esitada tõendit selle kohta, et ta on pileti ostnud, vastasel juhul kaotaks nimetatud sätte esimene lause kogu oma toime.
- 28 Määruse nr 1371/2007 I lisa asuva liite A artikli 6 lõike 1 kohaselt kohustub vedaja reisijaveolepingu alusel toimetama sihtkohta reisija ning vajaduse korral ka pagasi ja sõidukid. See säte tugineb samuti eeldusele, et veoleping on eelnevalt sõlmitud, kuid ei täpsusta, kuidas see pidi olema sõlmitud.
- 29 Ka liite A artikli 6 lõige 3 täpsustab ainult, et sõidudokument on tõendiks reisijaveolepingu sõlmimise ja selle sisu kohta, kuni pole tõendatud vastupidist.
- 30 Sellest järeldub, et nimetatud liite artikli 6 lõiget 2 ei saa tõlgendada nii, et see reguleerib veolepingu sõlmimise tingimusi.
- 31 Seda järeldust kinnitab ka kõnealuse sätte konteksti analüüs.

- 32 Määruse nr 1371/2007 I lisas asuva liite A artikli 9 kohaselt – millele selle liite artikli 6 lõige 2 viitab – peab reisijal olema sõitu alustades kehtiv sõidudokument, mille ta on kohustatud sõidudokumentide kontrollimisel esitama. Artikkel 9 sätestab veel, et üldised veotingimused võivad ette näha, et reisija, kes ei esita kehtivat sõidudokumenti, peab lisaks sõidutasule maksma lisamaksu, ning et võidakse keelduda sellise reisija edasisest vedamisest, kes sõidutasu või lisamaksu kohe ära ei maksa. Niisiis näeb see säte ette vaid karistusmeetmed, mida võidakse võtta reisija suhtes, kellel sõidudokumenti ei ole ning kes ei ole oma olukorda hiljem seadustanud, kuid ei sisalda ühtegi viidet veolepingu sõlmimise tingimustele.
- 33 Sama võib öelda määruse nr 1371/2007 I lisas asuva liite A II jaotise muude sätete kohta. Nimelt näeb liite A artikli 8 lõige 1 ette, et kui reisija ja vedaja vahel ei ole kokku lepitud teisiti, tuleb sõidutasu ette ära maksta. Liite A artikkel 7 puudutab sõidudokumenti, liite artiklid 10 ja 11 puudutavad vastavalt ametlike formaalsuste täitmist ning rongi käigust ärajäämist ja hilinemist.
- 34 Neil asjaoludel tuleb järeldada, et määruse nr 1371/2007 I lisas asuva liite A artikli 6 lõiget 2 ei saa tõlgendada nii, et see reguleerib veolepingu sõlmimise tingimusi – need on reguleeritud vastavates siseriikliku õiguse sätetes.
- 35 Eelnevatest kaalutlustest lähtudes tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 1371/2007 I lisas asuva liite A artikli 6 lõike 2 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis näevad ette, et isikul, kes sõidab reisirongiga ilma sõidudokumendita ega seadusta oma olukorda nendes sätetes ette nähtud tähtaja jooksul, ei ole raudtee-ettevõtjaga lepingulist suhet.

Kohtukulud

- 36 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1371/2007 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta I lisas toodud 9. mai 1980. aasta rahvusvahelise raudteevedude konventsiooni (COTIF), mida on muudetud 3. juuni 1999. aasta muutmisprotokolliga, liite A artikli 6 lõike 2 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis näevad ette, et isikul, kes sõidab reisirongiga ilma sõidudokumendita ega seadusta oma olukorda nendes sätetes ette nähtud tähtaja jooksul, ei ole raudtee-ettevõtjaga lepingulist suhet.

Allkirjad